

Repolan suomenkieliset koulut vuosina 1917—21

Suomenkielisen koulutoiminnan Repolassa aloitti 1917 Karjalan Sivistysseura. He perustivat ensimmäisen kiertokoulun, joka kiersi kylästä kylään. Tämä tapahtui ennen Venäjän valtakumousta ja Suomen itsenäistymistä. Koulu toimi venäjänkielisen koulun rinnalla. Oppilaat olivat osan päivää venäjänkielisessä- ja osan suomenkielisessä koulussa.

Kiertokoulu 1917—1918.

KSS:n sihteeri, kirjailija Iivo Härkönen löysi ensimmäisen opettajan omasta synnyinpitäjästään. Hän oli Nasti Jefimoff, Suistamolta. Nasti piti koulua seuraavissa kylissä:

Lusmassa 19.9.1917—20.11.1917. Koulu toimi G.P. Grigorijeffin talossa. Oppilaita oli 16.

Kolvasjärvellä 22.11.1917—23.1.1918. M.G. Romanaisen ratalossa. Oppilaita oli 34.

Kirkonkylässä 25.1.1918—7.4.1918. A.F. Tergujeffin talossa. Oppilaita oli 28.

Omeliassa 9.4.1918—18.6.1918. P. Kyöttisen talossa. Oppilaita oli 28.

Valtiovalta mukaan v. 1918

Kesällä 1918 Repola liittyi Suomen suojelukseen ehdoilla, jotka kannattaa mainita: "Haluumme noudattaa Suomen lakeja ja oikeuksia, mutta taloudellisesti ja hallinnollisesti olemme itsenäisiä." Kunnan toimintaelimet perustettiin. Varatuomari Viljo Puustinen kävi ne viimeistelemässä Suomen lakeihin sopiviksi.

Suomen senaatti otti Repolan suojelukseensa luovuttaen valvonnan Itä-Karjalan toimituskunnalle. Tämä elin oli aloittanut toimintansa Sortavalassa komitean nimellä. Senaatin toimesta sitä täydennettiin ja varattiin puheenjohtajan paikka hallituksen määrättäväksi.

Hallitukset vaihtuivat usein, samoin toimituskunnan puheenjohtajakin. Puheenjohtajina toimivat: Lauri Hannikainen, Samuli Sario, Uno Brander, M. Luopajarvi ja Rudolf Holsti.

Karjalan Sivistysseura oli kokenut Itä-Karjalan olojen tuntija, joten seurasta valittiin toimituskuntaan seuraavat henkilöt: Paavo Ahava, Pekka Pankkonen ja "opetusministeriksi" Iivo Härkönen. Myös Viljo Puustinen kuului toimituskuntaan, vaikka vuoden 1919 alussa hän vaihtoikin "seuraa" siirtyen Aunuksen väliaikaisen hoitokunnan tehtäviin, sen sotilasjaostoon Y. Ruthin ja T. Kaukorannan avuksi.

Koulut vuosina 1918—1921

Itä-Karjalan toimituskunta ei aikailut, sillä jo syksyllä 1918 koulut olivat toiminnassa. Alla on luettelo Repolan kouluista. Ensin mainitaan opettajat ja sen jälkeen kylien valitsevat koulujen johtokunnat.

Repolan kirkonkylä.

Seminaarin harjoituskoulu:

Opettajina Maria Vanhala, Salmista ja Sandra Lisitsin Suistamolta.

Yläkoulu:

1919—20 opettajana Veera Valkama, Joensuu. 1920—21 An-

ni Lesonen, Viena.

Alakoulu:

1919—20 Klaudia Mauranen, Repola. 1920—21 Nasti Gertsin-Hörtsä, Repola.

Johtokunta: K. Pikarinen, A. Törhönen, F. Netsäinen, A. Lasarinen ja U. Karhu.

Omelian alakoulu:

1918-syksy Nasti Jefimoff, Suistamo. 1919-kevät Anna Jekkonen, Suistamo. 1919—20 Tatjana Tserni, Repola, 1920—21 Maria Gertsin-Hörtsä, Repola.

Johtokunta: N. Kyöttinen, A. Hiltunen, A. Pänntönen, P. Törhönen.

Saarenpään alakoulu:

1918—19 Sandra Shahonoff, ?? 1919—20 Virginia Päivinen, P-K/Salmi.

Yläkoulu:

1920—21 Helena Ruuskanen, Impilahti.

Johtokunta: P. Fomin, I.I. Jouhkimainen, K. Markoff, Daria Lukin.

Kiimasvaaran alakoulu:

1918—19 Maria Heikkinen, Impilahti.

Yläkoulu:

1919—20 Anni Lesonen, Viena. 1920—21 Katri Huoponen, Impilahti.

Johtokunta: P. Jelessinen, M. Höppö, F. Boproff, N. Saharoff, I.G. Tareinen.

Tsolkan alakoulu:

1918—19 Maria Jefimoff, Suistamo. 1919—20 Anna Gertsin-Homanen, Repola. 1920—21 Anni Riipinen, Suistamo.

Johtokunta: J.T. Pottonen, N. Koroli, M. Gestrin, P. Martinoff, P.J. Spiridonoff.

Lusman alakoulu:

1918—19 Olga Savinainen, Soanlahti. 1919—20 Maria Jefimoff, Suistamo, 1920.21 Maria Homila, Repola.

Johtokunta: G.P. Grigorijeff, P. Konstantinoff.

Lentieran alakoulu:

1918—19 Maria Vepsä, Läskelä. 1919—20 Tatjana Törhönen, Repola, 1920—21 yläkoulu, Maria Jefimoff, Suistamo.

Johtokunta: F. Kuismin, P. Höttönen, Aleksandra Höttönen, J. Nesterinen.

Kolvasjärven alakoulu:

1918—19 Katri Hartikainen, Kotka. 1919—20 Maria Lari-

nen, Repola, 1920—21 Katri Hartikainen.

Johtokunta: F.G. Romanainen, F.J. Romanainen, J.F. Romanainen, Anastasia Romanova, P. Jormonen.

Tuulivaaran alakoulu:

1918—19 Anni Hotti, Salmi. 1919—20 Anni Mauranen-Keynäs, Repola, 1920—21 Daria Mauranen-Kiirikki, Repola.

Johtokunta: V. Tserni, I. Tserni, I.I. Mauranen.

Virränkylän alakoulu:

1918—19 Anna Jekkonen, Suistamo. 1919—20 koululaiset kävivät Omeliassa ja johtokunta oli sama Omelian kanssa.

Roukkulan alakoulu:

1918—19 Matja Fadjukoff, Salmi. 1919—20 kevään 1920 Helena Ruuskanen, Impilahti. 1920—21 Veera Koiruniemi, Impilahti (myös minun opettajani Suojärven Jehkilässä 1923—24 K.P.).

Johtokunta: I. Lukkanen ja ?.

Suulaansaaren alakoulu:

Alakoulut Lentierassa.

1920—21 Maria Patrikainen, Suistamo.

Johtokunta sama kuin Lentierassa.

Muuta valistustyötä

Koulutoiminnan lisäksi oli Repolassa muutakin valistustoimintaa. Maatalousneuvोजना toimi agronomi Korhonen ja käsityötoimintaa hoitamaan valittiin herra Vasama. Uskonnollinen elämä oli rovasti Mikael Fiilinin hoidossa, sotilaspastorina toimi Grigori Pantsu. Opettaja Vilho Petro Mantsinsaarelta oli kansakoulujen tarkastajana.

Myös puutarhatoiminnan kehittäminen pantiin vauhtiin. Pitäjää kiersi pari neuvoojaa, joille repolalaiset antoivat hyvän ja onnistuneen nimen: SIEMENNEITSYT. Toisena siemenneitsyeenä toimi Helmi Penttinen-Friberg. Hänen muistiinpanonsa ovat Repolan historiaa. Niissä kerrotaan 14 kylästä, 249 talosta ja 1370 repolalaisesta. Luetellaan talojen lehmät ja lampaat, nuoret ja vanhat. Kerrotaan puutarhojen koot, niiden hoito ja annetaan arvosteluissa numerot hoidosta. Paras saa 3 ja huonoin 0.

Suomenkieliset koulut toimivat myös Porajärvellä. Niistä kerromme seuraavissa lehtemme numeroissa. Myös Repolassa toiminut alkukouluseminaari ansaitsee oman lukunsa. Aiheisto on jo kerättyä.

K.P.

Eesti Arhiiv Australias

Tällä nimellä lehtëämme on tuohon kaukaiseen maahan tilattu vuosikausia. Tämä on virolaisten kansallisarkisto. Sen virolaiset evakot perustivat viime suursodan jälkeen Sydneyn kaupunkiin vuonna 1952.

Arkistoa on uskollisesti hoitanut entinen apteekkari, farmasian tohtori Hugo Salasoo. Vastaavia arkistoja virolaisilla on myös Ruotsissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa.

Sydneyn arkistolle on hankittu tulen-, valon-, kosteuden- ja säänkestävät holvitilat. Arkiston tarkoituksena on koota Viron ulkopuolella julkaistut Viroa koskevat painotuotteet ja tieteelliset työt.

Viime vuoden lopussa oli arkistoitu 19 982 numeroa, näistä virolaisiksi 6 078 (809 000 sivua) ja muunkielisiä 13 904 numeroa (757 000 sivua). Viime vuoden aikana hankittiin 628 numeroa arkistomateriaalia, joista 18 piti ostaa, muut saatiin lahjoina. BK

Virolaiset vähemmistöksi omassa maassaan

Luovan kulttuurin liitot, johon kuuluvat Viron kansalliset kirjailijat ja taiteilijat ovat pohtineet tärkeitä kansallisia aiheita ja tulleet siihen tulokseen, että jos muutosta asiaan ei saada, virolaisista tulee pakolaisia omassa maassaan.

Tämä todettiin useissa puheenvuoroissa. Perusteellisemmin tämä kävi ilmi kirjailija Lennart Meren puheenvuorosta.

Vuonna 1938 Virossa oli 1 131 125 asukasta. Tästä määrästä virolaisia oli 93,3 prosenttia. Viro oli tuolloin homogeeninen kansakunta.

Neuvostoliittoon liittämisen jälkeen karkoitusten, sodan

uhreina ja pakolaisuuteen siirtymisenä Viro menetti 24 prosenttia väestöstä.

Neljänkymmenenkolmen sodanjälkeisen vuoden aikana Neuvostoliitosta muutti Viroon vuosittain 13 000 ihmistä.

Vuonna 1945 oli 97,1 prosenttia, 1950 — 75, 1959 — 74, 1970 — 68,2, 1979 — 64,7, 1986 — 61,3. Tänään tuo arvo voi olla jo alle 60 prosenttia.

On esitetty arvelu, että viimeistään vuonna 2005 virolaiset ovat vähemmistönä omassa maassaan, ellei virolaisten omaa tahtoa huomioida.

Viron kulttuuriministeriön lehti SIRP ja VASAR 17/1988 /22.4. antaa virolaisten puheenvuoroille runsaasti tilaa. BK.

Valev Uibopuu Finnougrierna och deras språk

Studentlitteratur

Suomalaisugrialaisten kansojen menneisyydestä ja nykyisyydestä

Fil. maisteri Eeva Niinivaara esitteli lehtemme numerossa 3—4/1985 virolaisen kirjailijan Valev Uibopuun arvokkaan teoksen Meie ja meie hoimud. Nyt tämä teos on ilmestynyt ruotsin kielelle käännettynä, kustantajana Studentlitteratur.

336-sivuinen teos Finnougrierna och deras språk sopii erinomaisesti lahjakirjaksi ruotsalaisille Karjalan ja karjalaisten ystäville. BK

Spuassun pruasniekka Kajaaniin. Kajaanin Suojärveläisten seura järjestää elokuun ensimmäisenä viikonloppuna Spuassun pruasniekan. Kuten muistetaan, Suojärven pitäjäjuhlat ovat heinäkuussa Helsingissä.

** Vienen hiihtoa ja Kuivajärven-Hietajärven kylien elämää esittelevä tv-filmi, kestoltaan parisenkymmentä minuuttia, nähtiin TV-2:n Meridiaani-sarjassa vapunaattona. Filmi oli niin kiinnostava, että sitä olisi katsellut vielä toisenkin mokoman.